

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

ВИСШ АДВОКАТСКИ СЪВЕТ

ул. „Цар Калоян” № 1-а, 1000 София, тел. 986-28-61, 987-55-13,
факс 987-65-14, [e-mail: arch@vas.bg](mailto:arch@vas.bg)

Изх. № 877

Дата: 05.08.2021 г.

ДО
КОНСТИТУЦИОННИЯ СЪД
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

СТ А Н О В И Щ Е

НА ВИСШИЯ АДВОКАТСКИ СЪВЕТ

ПО КОНСТИТУЦИОННО ДЕЛО
№ 10/2021 г.

УВАЖАЕМИ КОНСТИТУЦИОННИ СЪДИИ,

С определение от 29.06.2021 г. по конституционно дело № 10/2021 г. Конституционният съд е допуснал за разглеждане по същество искането на Омбудсмана за обявяване на противоконституционност на чл. 234г, ал. 3 в частта „независимо чия собственост е“, чл. 242, ал. 8 в частта „и когато не е собственост на деца“, чл. 280, ал. 4 в частта „или му е предоставена доброволно“ и чл. 281, ал. 3 в частта „или му е предоставено доброволно“ от

Наказателния кодекс (НК) (обн. ДВ, бр. 26 от 1968 г., посл. изм. бр. 9 от 2021 г.).

Със същото определение Висшият адвокатски съвет е конституиран като заинтересувана институция и му е предоставен 30-дневен срок за даване на писмено становище, с оглед на което изразяваме следното.

По силата на оспорените части на горепосочените разпоредби от Особената част на НК в полза на държавата се отнема моторното превозно средство, послужило за извършване на неправомерен превоз на пътници, контрабанда на стоки или трафик на хора през границата на страната, когато собственикът на това превозно средство изобщо не е участвал в осъществяване на престъплението или когато по друга причина с правен характер срещу него не е бил внесен обвинителен акт, поради което не е бил страна в процеса пред наказателния съд. Ефектът на принудителното отчуждаване настъпва в резултат на влизането в сила на постановената осъдителна присъда срещу изправения пред съда подсъдим, при което засегнатото трето лице – притежател на моторното превозно средство, е лишено от всякаква възможност да се противопостави. Несъмнено, това отчуждаване има санкционен характер, тъй като приобретателят на вещта в лицето на държавата не дължи никакво обезщетение. При това, изобщо не подлежи на изследване и установяване дали с виновното си поведение – умишлено или непредпазливо, отчужденият собственик е допринесъл за настъпване на неблагоприятните последици от престъплението. На практика е въведена сериозна по тежест гражданска санкция, която се реализира служебно и на основата на необоримата презумпция за виновно съпричиняване на вредоносния резултат от третото лице, само защото е отстъпило на престъпния деец ползването на собственото си моторно превозно средство, което впоследствие е послужило за извършване на съответното престъпление. По така посочените въпроси в българското законодателство липсва всякаква друга правна уредба освен оспорената с искането на Омбудсмана.

Оспорените разпоредби неоправдано накърняват правото на собственост в разрез с повелята на чл. 17, ал. 1 от Конституцията, която изисква законът да го гарантира и защитава. Предвидената в тях възможност за конфискация на моторно превозно средство, при липсата на вина на неговия притежател за

причиняването на вредите, настъпили от престъпното посегателство, е лишена от конституционна легитимност. Няма обществен интерес, оправдаващ излизането извън рамките, очертани с чл. 53, ал. 2, б. „а“ НК, според които е допустимо отнемане в полза на държавата на всички вещи, предмет или средство на престъплението, но само когато тяхното притежаване е забранено от закона.

Във визираните от искането хипотези на отнемане в полза на държавата на моторно превозно средство, което не е собственост на престъпния деец, се създават предпоставки за отклонение от принципа на личната отговорност, основан на справедливостта като конституционна ценност по смисъла на Преамбюла на Конституцията. Например, може да се конфискува автомобил, послужил за осъществяване на контрабанда или нелицензиран обществен превоз на пътници, когато е бил откраднат от собственика. Също така може да бъде лишено от собственост лице, което доброволно (например, по силата на договор за наем или заем за послужване) и съвсем добросъвестно е предало собственото си моторно превозно средство на престъпния деец, без да е знаел или да е могъл да предвиди, че с него впоследствие ще бъде осъществен трафик на хора. От разпоредбите, предмет на контрола за конституционност, произтича, че отнемането в полза на държавата следва да стане служебно с присъдата като съдът винаги е длъжен да го постанови, без да е необходимо да изследва особеностите на случая, тъй като за него не съществува възможност да вземе друго решение. При липсата на диференциран подход може да се стигне до налагане на сериозна санкция – лишаване от собственост върху вещ със значителна стойност, по отношение на лице, което с поведението си не е станало причина за вредоносните последици от престъплението. Затова оспорената правна уредба не само не е в съзвучие с предписаната от чл. 17, ал. 1 от Конституцията законова защита на правото на собственост, но е несъвместима и с принципа на правовата държава по смисъла на чл. 4, ал. 1 и 2 от Конституцията (в този смисъл вж. т. 15 от мотивите на Решение на Конституционния съд № 11 от 2010 г. по к.д. № 13/2010 г. и Решение на Конституционния съд № 3 от 2021 г. по к.д. № 11/2020 г.). Доколкото националната конституция не предвижда по-ниска степен на защита на правото на собственост от Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи на Съвета на Европа, вносителят на искането с основание

се е позовал и на Решението на Европейския съд по правата на човека от 2015 г. по делото *Unsped Paket Servisi v. Bulgaria*.

По своето съдържание подлежащите на конституционен контрол норми обуславят принудително отчуждаване на собственост без да са налице незадоволими по друг начин държавни и общински нужди, при това – без въобще да е предвидено обезщетение. Така флагрантно е нарушена и разпоредбата на чл. 17, ал. 3 от Конституцията. На практика е дерогирана самата същност на правото на собственост, чието упражняване може да бъде ограничено със закон само в условията на война, на военно или друго извънредно положение (чл. 57, ал. 2 от Конституцията).

Наистина, материално-правната уредба на отнемането в полза на държавата на моторно превозно средство, което не е собственост на подсъдимия деец, е такава, че прави безсмислено участието на засегнатото лице в производството пред съда, който е обвързан да наложи санкцията служебно при постановяване на осъдителна присъда. Въпреки това трябва да се подчертае, че засегнатите от конфискацията на превозното средство трети физически и юридически лица без основание са лишени от конституционното си право да се противопоставят на такава тежка санкция чрез достъп до състезателното производство пред независим и безпристрастен съд. В тази насока оспорените разпоредби несъмнено нарушават предписанията на чл. 56, чл. 117, ал. 1 и 2 и чл. 122 от Конституцията.

Основателно в искането се сочи, че основният закон на страната предоставя такава защита на правото на собственост и правото на достъп до независимия съд, която е равностойна на аналогичните предписания на правото на Европейския съюз по чл. 17 § 1 и чл. 47 от Хартата на основните права на Европейския съюз. В своята съвкупност разпоредбите на чл. 4, ал. 3, чл. 5, ал. 4 и чл. 85, ал. 1, т. 9 от Конституцията изискват при разкриване на точното съдържание на националните правни норми и институти да бъде съобразявано европейското право, така както е изтъкнато от компетентните органи на Европейския съюз. Ето защо, вярна е констатацията на вносителя на искането, че напълно относимо към предмета на конституционното дело е Решението от 14.01.2021 г. по дело С-393/19 на Съда на Европейския съюз. В пълен синхрон с изложените по-горе съображения за

противоконституционност, посоченото решение с убедителни съображения критикува подложената на конституционен контрол националната правна уредба в два аспекта. Първо, Съдът приема, че конфискация, засягаща добросъвестно трето лице, което не е знаело и не е могло да знае, че имуществото му е използвано за извършване на престъпление, представлява по отношение на преследваната цел непропорционална и нетърпима намеса, която засяга самата същност на неговото право на собственост. Второ, в съответствие с Рамково решение 2005/2112 Съдът констатира, че трето лице, чието имущество е предмет на мярката конфискация, не може да бъде лишено от ефективни правни средства за защита на своите права, включващи и възможността да оспори пред националния съд законността на тази мярка.

УВАЖАЕМИ КОНСТИТУЦИОННИ СЪДИИ,

Предвид всичко изложено, Висшият адвокатски съвет намира, че искането на Омбудсмана е основателно и Конституционният съд следва да обяви за противоконституционни разпоредбите на чл. 234г, ал. 3 в частта „независимо чия собственост е“, чл. 242, ал. 8 в частта „и когато не е собственост на дееца“, чл. 280, ал. 4 в частта „или му е предоставена доброволно“ и чл. 281, ал. 3 в частта „или му е предоставено доброволно“ от Наказателния кодекс (НК) (обн. ДВ, бр. 26 от 1968 г., посл. изм. бр. 9 от 2021 г.), тъй като противоречат с чл. 17, ал. 1 и ал. 3, чл. 56 и чл. 57 от Конституцията, както и с чл. 4, ал. 1 и чл. 122, ал. 1 от Конституцията.

**ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ВИСШИЯ
АДВОКАТСКИ СЪВЕТ:**

РАЛИЦА НЕГЕНЦОВА